

Co je „pastor“ vlastně za profesi?

Úvahy | 13.6.2018 @ 16.45

Každé povolání, a zvláště pak povolání klasické, se pojí s určitou sadou předpokladů, dovedností a kompetencí, jimiž by se měl jeho vykonavatel vyznačovat. Otázkou této úvahy je, jakými předpoklady je ohraničeno povolání pastora. Pokusil jsem se definovat vybrané charakteristiky několika bájných i skutečných povolání, které by mohly poslání pastora pomoci triangulovat. A není samozřejmě nutné zůstat jen u pastorů. Stejnou etudu bychom mohli aplikovat na učitele, diáky, starší a na další, jejichž sebepojetí se musí vyrovnávat s napětím mezi přirozeným a nadpřirozeným, časným a věčným, světským a Božím.

(1) Superhrdina má především schopnost a popřípadě vybavu potřebnou k tomu, aby se mohl zachovat superhrdinsky. Tato schopnost ho staví nad průměr. Batmanova inteligence, Supermanova síla, Ironmanův oblek či Wolverinova okamžitá regenerace z nich činí vhodné kandidáty na tento úřad. Pouze zvláštní schopnosti však nestačí, protože s velkou pavoučí mocí přichází velká odpovědnost. Superhrdina musí mít pevný morální kompas a absolutní vůli bojovat se zlem. Ano, může mít i stinné a slabé stránky. V klíčový okamžik však své demony překoná, a to ne pro svůj vlastní úspěch a slávu, ale pro dobro řadových obyvatel Gothamů či New Yorku. Superhrdinovou vizí je bezpečný svět a potrestání zla. Jeho klientelou je množina lidí v nesnázích. Superhrdina věří v obyčejného člověka, že si zaslouží záchranu. A **záchrana** je přesně to, co obyčejný člověk od superhrdiny čeká.

Pastor superhrdina zachraňuje nemocné a slabé, stará se o znevýhodněné, brojí za utlačované, což vypadá dobře na i kameře. Nevýhodou je, že pokud nejste M.L.K., většinou na vás žádná kamera nezaostří. Je to proto, že superhrdina je extrémní individualista s pocitem výjimečnosti. Domnívá se, že právě a pouze na jeho bedrech stojí osud Země nezemě a že nikdo jiný než on nedokáže zachránit předalekou galaxii ze spárů zlotřilých Daleků. Jenže on nedokáže. Pokud tedy není Kryptoňan, jeden ze sedmi miliard na planetě Zemi, hrozí mu, že bude nejen zapomenut, ale že místo světa zachrání spíše vlastní existenciální potřebu zachraňovat.

(2) CEO sice nemá superschopnosti, nemá však ani slabé stránky. A pokud ano, učiní z problému výzvu a přivede firmu k ještě lepšímu kvartálu. CEO má plán. A to nejen investiční plán růstu korporace a předpokládaných zisků, ale také vizí vývoje značky. CEO nevěří na obyčejného člověka, věří jen na zákazníka a na zaměstnance. Zaměstnanci jsou koně, z nichž někteří skončí v manéži, jiní v dostizích a ještě jiní v salámu. Zákazníci lovná zvěř, jejíž bonita se měří dle kupní síly. Tento přístup však nesudme. Prosperita firmy je přeci vposledku prosperitou všech a to, že CEO musí občas odříznout jednu větev, aby umožnil růst pěti jiným, může být chápáno i jako chrabý čin vsvědčí vyššímu morálnímu dobru, na který by se eticky hyperkorektní a tudíž slabý superhrdina nezmohl. CEO není nutně autoritář. Naopak, je to dobrý týmový hráč. CEO totiž nevěří v definitivnost své osobní autority, jako spíše ve správnost svého poslání, jímž je dostat firmu do **kladných čísel**.

Nu a proto pastor—CEO řídí sbor jako firmu. Vyhledává sílu, pragmatická řešení a hledí do budoucna. Jestliže superhrdina nabízel své rámě, aby se o něj opřel klesající, CEO stojí na ramenech pečlivě vybraného týmu kompetentních osob. Rmoutilo-li superhrdinu eticky nekorektní řešení sborových financí a personalistiky, CEO je zarmoucen pouze takovým řešením, které nebude naplňovat jeho vizí. Byl-li však hrdina de facto statický sloup, kterého přemůže až neustálý tlak příboje, pak je CEO kluzká ryba, která využívá proudů, aby manévrovala s hejnem do lepších vod. Pastor-CEO není zlý člověk. Je to člověk kající se, člověk „zlomený“ (ať už to znamená cokoli), člověk přísné sebereflexe. Jeho problémem proto není pýcha, která posedá superhrdiny, nýbrž nezlomné přesvědčení o legitimitě a absolutní moci svého mandátu.

(3) Jak jsem naznačil v minireferátu pro teologický network evangelikálního fóra, v tomto ohledu je pastor-CEO podobný pastoru diktátorovi, či snad lépe řečeno **generálovi**. Generál velí své divizi a sám je podřízen maršalovi, prezidentu či králi dané země. Plní rozkazy, je zcela věrný vlasti a drží se národní vojenské doktríny, avšak jako generál sám činí specifická rozhodnutí, jejichž pochopení a bezpodmínečné plnění od svých podřízených vyžaduje. Zná-li generál X jediný taktický manévr, a sice obětovat levé křídlo, obětuje generál Y v geniální vojenské fintě obě křídla. Jasně? Au.

Je pravdou, že étos pastora ředitele a pastora generála je odlišný. CEO dbá o své PR a o zisk firmy, generál je spíše jako Mojžiš, který i za cenu nutných ztrát vede své stáde do Země zaslíbené. Podobně i očekávání jsou jiná. Od ředitele

očekáváme zisk firmy, od generála jasné a rychlé **rozkazy**. Podobnost spočívá v ponětí o neomylnosti, která je u ředitele implicitní a generála explicitní: Já jsem autorita a není autority, leč od Boha (Ř 13,1). Já jsem ustanoven do funkce a jakkoli okázale přiznávám svou nedokonalost, je Boží vůlí, abych rozhodl za sbor a za své podřízené. Já mám vizi pro Českou republiku, pro evangelizaci města, pro sbor i pro tvůj život. Porady a demokratické principy jsou nutné zlo a nepříjemná zdržující zástěrka, neboť řešení problému je takové, jaké přijmu já na modlitbách, popř. na jednání s týmem a pak jej za každou cenu prosadím.

Omylem tohoto přístupu je samozřejmě slepota vůči působení Ducha v celém Kristově těle. Dary potřebné k vedení přeci nedává člověku funkce, ale rozděluje je Duch, jak sám chce (1Kor 12,11). Dlužno však podotknout, že CEO je snesitelnějším pastorem než generál, protože má alespoň neupřímnou, politicky motivovanou snahu o psychický blahobyt podřízených. Generál Mojžíš je naproti tomu se svým důrazem na vlastní autoritu tím, komu nakonec ona autorita jako jediná zůstane, až všichni, kteří ho měli opravdu rádi, zranění uprchnou pryč, nebo se před ním stáhnou do jakési mentální ulity, aby si zachovali kus individuální důstojnosti.

(4) Úředník je hrdinou paragrafů, jehož zbrani je dokonalá znalost byrokracie. Od úředníka neočekáváme superschopnosti, obětavost, natož vizi. Čekáme včasné a správné vyřízení požadované **věci**. Je to člověk, co nám má řádně orazítkovat dopis, správně spočítat daně, být v otevírací době na svém místě, vládnout informačnímu systému a vyznačovat se naprostou diskretností. Je jedno, kolik to bude stát a zda to má perspektivu. Je jedno, jak dlouho bude poštmistr Kolbaba křížovat českou kotlinu, aby doručil psaní, jemuž kdosi zapomněl řádně vypsát adresu. To není obětavost, vize úspěchu, či morální rozhodnutí. Je to úřední povinnost, bystrý cval úředního šimla, co Kolbabu pohání. Kolbaba je totiž upřímně přesvědčen o zásadním morálním dobru **platných předpisů** a o povinnosti plnit je, byť by to na první pohled nemuselo být výhodné a spásné.

Pastor úředník je ve službách systému Boha a církve kazatelem Božího milosrdenství. Jeho povinností je nabídnout je každému, kdo chce slyšet. Jestliže těžištěm superhrdinovy služby byl on sám a těžištěm služby výkonného ředitele jeho autorita a vize, těžištěm služby úředníka je realita systému spásy. Tento přístup shledávám velmi zdravým, neboť zaručuje stabilitu. Pastoru úředníkovi je přeci jedno, zda mu na úřad přijde lidí dvacet či dva tisíce. V řádném pořadí a bez zbytečné hysterie se svátost evangelia udělí každému, kdo o ni dle platných doktrín (a prováděcích předpisů) v řádném termínu požádá. A tak to má být!

Otázkou je, zda samotný systém, který chce úředník vykonávat, nedoufá ve své vlastní překonání (takto superhrdina) či efektivní kontextualizaci (takto CEO). Zda změna a dynamika není v systému spásy součástí jeho samotné podstaty.

(5) Prorok má vizi jako CEO a pocit odpovědnosti jako úředník a superhrdina. Na rozdíl od toho prvního však není nutným obsahem jeho vize prosperita firmy, ale dí-li Pán Bůh, třeba její zkáza. Na rozdíl od toho druhého není přesvědčen o morálním dobru systému, ale o své povinnosti informovat tento systém o dobru a zlu, které v něm Pán Bůh vidí, koná a zamýšlí. Jestliže úředník interpretoval věčnost hermeneutikou systému, prorok interpretuje systém hermeneutikou věčnosti. Prorok neochvějně věří ve správnost své **představy o Bohu**, od níž se jeho představa o světě odvíjí. Abychom jeho prorokování přijali, musíme jeho víru sdílet. Je-li naše představa o Bohu jiná, než představa prorokova, bude nám jeho prorokování na obtíž, bude vskutku nesnesitelné.

Pastor prorok ti říká Boží pravdu, kterou mnohdy nechceš slyšet. Jeho proroctví nemusí být o pokoji (Jr 28,8n) a jeho agenda se vždy velmi jasně týká průsečíku mezi časným a věčným. Už ve frázi „tak praví Pán“ to slyšíme. Nu a Pán může prostě pravdit nedělat to, co vypadá přirozeně: nevést církev jako firmu, superhrdinsky nezachraňovat, nekázat vždy a všem systém Boží milosti, ale konat často kontrakulturní a manažersky neefektivní skutky, jimž nikdo nerozumí, protože nejsou z tohoto světa. Nesmíme však zapomínat, že zatímco superhrdinství se legitimovalo morálkou, manažerství matematickým pragmatismem a úřednictví pragmatismem teologickým a institucionálním, prorokování se musí legitimovat pouze a jedinec rozsuzováním.

(6) Kazatel neboli cynik může být „králem v Jeruzalémě“, může však být také zapadlým vesnickým filosofem, protirežimním nýmandem, jenž coby topič či výhybkář promýšlí život jako poměrně nezávažný, velmi krátký a vesměs nepříjemný okamžik existence. Hrdinova morální nadřazenost je mu k smíchu. Kolik padouchů stihne Batman potřít? Jak dlouho mu to šaškování vydrží? Úředníkův systém je pro kazatele domeček z karet, nesmyslná abstrakce, z níž číší její kulturní podmíněnost a absence skutečně nesporného fundamentu. Podnikatelské záměry a manažerské vize jsou honba za větrem, natož generálova směšná autorita, která roste přímo úměrně jeho senilitě. I prorokově agendě se kazatel vysmívá,

protože hlupáci se stejně nikdy nepoučí a Boží záměry vyjdou nakonec na světlo i bez proroka. Kazatel sice užívá života, ale pouze s přemáhajícím vědomím pomíjivosti. Spěcháme-li tedy za jakýmsi cílem, od Kazatele **radu nečekejme**. Tak či onak nám totiž řekne: Kam ses honil, hlupáku? Nevidíš snad, že je to všechno marnost? Boha se boj, Jeho přikázání zachovávej a hotovo! Tento cynismus může být pro některé kamenem úrazu, pro mnohé však v podstatě nesmírnou úlevou.

Pastor kazatel je útočištěm těch, kdo vyhořeli na hrdinstvích, jimž se nenaplnila vize, jimž se rozpadl systém, jejichž prorokování nesplnilo svůj účel, jimž autorita byla spíš ke škodě. Jeho rezignace tváří v tvář věčnosti je velmi dobře ospravedlnitelná a žíravost, kterým jeho cynismus leptá hloupé lidské plány, je nanejvýš žádoucí. Otázkou je, zda je cynismus konečnou fází, nebo spíše jen nástrojem, který má uklidnit a povzbudit, ne zcela frustrovat. V napětí věčnosti a časnosti jsme přeci my na druhém zmíněném pólu a ten první si pouze uvědomujeme vírou. Otázkou proto není, jak pozemský život ukončit s filosofickou grácií, ale jak jej s grácií skutečně žít.

Více typů pastorů mne již nenapadá. Jasně, některé zmíněné typy by snad bylo možné rozdělit či seskupit. To však nechám na Váš komentář. Napadá Vás snad ještě jiný typ pastora, který do výše uvedených profilů nezapadá?

<https://selah.diet/uvahy/co-je-pastor-vlastne-za-profesi/>